

פרשת תולדות תשפ"ב – איך יצחק הוא המודל למחנך מושלם?

1. **זוהר חדש פרשת תולדות:** כיון שמילאו פלישתים הבארות בעפר, חזרו בני העולם [שהתגיירו בידי אברהם] לעבוד עבודה זרה, והיה העולם שמם ולא ידע איש מהקב"ה. כיון שבא יצחק ושב וחפר את הבארות של אביו, חזר העולם לתיקונו ולימד את בני העולם לדעת מהקב"ה.

ישעיהו סג, טז: כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו – **שבת פט, ב:** לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם: בניך חטאו. אמר אברהם: ימחו על קדושת שמך ויתקדש שמך כשתעשה דין בעוברים על דבריך. אמר הקב"ה: אגיד ליעקב שבניו חטאו, שהיה לו צער גידול בנים ואפשר יבקש רחמים עליהם. אמר יעקב: ימחו על קדושת שמך. אמר הקב"ה: לא בזקנים ולא בדרדקי עצה. אמר ליצחק: בניך חטאו. אמר: וכי בני הם ולא בניך?! הרי בשעה שהקדימו נעשה לנשמע קראת להם 'בני בכורי'?! ועוד, כמה חטאו? שנותיו של אדם שבעים שנה, הפחת עשרים שנותיו הראשונות שאינך מעניש עליהן [כמו דור המדבר שמתו מבן עשרים ומעלה] ונותרו חמישים שנות חיים. הפחת חצי מהיממה שאדם ישן ונותרו 25 שנה. הפחת 12.5 שנים שמוקדשת לתפילה, לאכילה ולבית הכיסא ונותרו 12.5 שנות חיים. אם אתה סובל כולם – מוטב, ואם לאו – חצי עלי וחצי עליך. ואם כולן עלי, הרי הקרבתי נפשי בעקדה [ויש להם זכות אבות]. אמרו ישראל על יצחק: **'כי אתה אבינו'**.

2. **בראשית כא, כה:** והוכח אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך – **רד"ק:** טען שחפר בגבול באר שבע שהיא סמוך לארץ פלשתים [ולא מארץ פלשתים] ... ועבדי אבימלך גזלוהו בטענה כי מגבול ארץ פלשתים היא ... והלכו אברהם ואבימלך לראות הבאר אם היא מגבול באר שבע או מגבול ארץ פלשתים ... **כו, טו:** וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים – **רש"י:** אמרו תקלה הם לנו מפני גייסות האויב הבאים עלינו [ושותים מהמים].

בראשית כו: ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד: וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם: וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו ... ויגידו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה – **ספורנו:** קרא את הבאר 'שבעה', מפני שהיה מקום שביעי שבו חפרו באר: ג' של אברהם שסתמו פלשתים, וג' של יצחק שהן 'עשק', 'שטנה' ו'רחובות', וזה היה השביעי 'באר שבע'.

רמב"ן בראשית כו, כ: יספר הכתוב ויאריך בענין הבארות ואין בפשוטי הספור תועלת, ולא כבוד גדול ליצחק, והוא ואביו עשו בשווה [ואין זה חידוש ייחודי של יצחק]?

תפילת גשם: זכור הנולד בבשורת 'יוקח נא מעט מים' [יצחק אבינו שנולד מבשורת אירוח המלאכים שאמר להם אברהם 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם'], ושחת להורו לשוחטו לשפוך דמו כמים, זיהר גם הוא לשפוך לב כמים [עקדת יצחק], **חפר ומצא בארות מים** – בעבורו אל תמנע מים.

3. **רמב"ן:** בא להודיע דבר עתיד, כי 'באר מים חיים' ירמוז לבית אלוקים כמו שאמר (ירמיהו יז) 'מקור מים חיים את ה', וקרא הראשון 'עשק' ירמוז לבית הראשון אשר התעשקו עמנו ועשו כמה מלחמות עד שהחריבוהו. והשני קרא שטנה, שם קשה מהראשון והוא הבית השני שכל ימיו היו לשטנה עד שהחריבוהו... והשלישי קרא 'רחובות' הוא הבית העתיד שיבנה במהרה בימינו בלא ריב ומצה.

רבנו בחיי: כשמות אשר קרא להן אביו - עשה כן לכבוד אביו וממה שהתורה הודיעה זה נראה שנחשב לו לזכות ויש בזה התעוררות וקל וחומר שלא ישנה אדם מדרכי אבותיו, שהרי אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וקל וחומר לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם.

ליקוטי שיחות טו/194: החילוק בין תולדות אברהם לתולדות יצחק – שישמעאל אינו יהודי ואילו עשו הוא בגדר **ישראל** מומר – הוא בהתאם לאופני העבודה שלהם: אברהם פעל בדרך של 'מלמעלה למטה', הוא הפיץ אמונה אף לערביים שמשותחוים לאבק רגליהם. ואילו יצחק פעל בדרך של 'מלמטה למעלה', הוא חפר בארות והסיר את העפר והאבנים שכיסו על המים הטמונים בעומק האדמה וגרם **למים לפרוץ מלמטה**. בפנימיות פירושו להסיר את החומריות המכסה על האמונה עד שהיא תפרוץ מעצמה. עבודה זו גורמת ששייכות התחתון לאלוקות תהיה **מצדו** ולא בגלל ההשפעה מלמעלה.